

OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING BUGUNGI KUNDAGI TIL O‘RGANISH JARAYONIDAGI O‘RNI.

Sulaymonova Iroda Baxtiyor qizi

Samarqand davlat chet tillari instituti Ingliz tili 2 fakulteti Xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishi 2-bosqich talabasi.

Ilmiy rahbar: N.N.Zubaydova.

Ilmiy rahbar: Nozima Muxtarova.

Annotatsiya, mazkur maqolada ommaviy axborot vositalarining (OAV) til o‘rganishdagi o‘rni, ularning foydali jihatlari va foydalanish jarayonidagi muammolar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, muammolarni hal qilish yo‘llari, OAVdan foydalanishning ijobiy va salbiy tomonlari hamda til o‘rganishni qiziqarli qiluvchi o‘yinlar haqida ma’lumotlar keltiriladi.

Kalit so‘zlar: Ommaviy axborot vositalari, til o‘rganish, innovatsion texnologiyalar, muammolar, yechimlar, ijobiy va salbiy tomonlar.

Kirish

Bugungi kunda ommaviy axborot vositalari (televideniye, radio, ijtimoiy tarmoqlar, bloglar) til o‘rganish jarayonida muhim o‘rin tutadi. Ular autentik materiallar va real hayotda ishlatiladigan iboralar bilan o‘quvchilarni tanishtirish imkonini beradi. OAV til o‘rganuvchilarning tinglab tushunish, talaffuz va so‘z boyligini rivojlantirishda katta rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, ushbu vositalardan foydalanishda ayrim muammolar mavjud.

Muammolar

1. Axborotning haddan tashqari ko‘pligi: O‘quvchilar bir mavzuda ko‘p ma’lumot olishlari natijasida chalkashliklar yuzaga keladi.
2. Tilni noto‘g‘ri o‘rgatadigan kontent: OAV orqali yetkazilgan noto‘g‘ri talaffuz yoki grammatik xatolar o‘quvchilarda xato bilim shakllanishiga olib kelishi mumkin.
3. Internet va texnologik infratuzilmaning yetishmasligi: Ayrim hududlarda internet yoki zarur texnologiyalarning yo‘qligi OAVdan samarali foydalanishni cheklaydi.
4. Kuzatuv va nazoratning yo‘qligi: O‘quvchilar OAVdan foydalanganida ularning ta’limiy maqsadlarni bajarishini nazorat qilish qiyin.

Natijalar va yechimlar.

- Tinglab tushunishning rivojlanishi: Radioda eshittiriladigan dasturlar yoki podkastlar yordamida o‘quvchilar tilning intonatsiyasi va talaffuzini o‘rganadilar.

- Nazoratli foydalanishni tashkil etish: O‘qituvchilar o‘quvchilarga foydalanish uchun maxsus tanlangan kontentni tavsiya qilishi kerak. Masalan, ta’limiy YouTube kanallari yoki interfaol veb-saytlar.
- Texnologik ta’minotni kuchaytirish: Ta’lim muassasalari texnologiyalar bilan ta’minlanishi lozim, bu internetdan foydalanishni osonlashtiradi.

O‘yinlar: 1. “Video so‘z topish”: O‘quvchilarga qisqa videolarni tomosha qilish va ulardagi yangi so‘zlarni aniqlash vazifasi topshiriladi. Tavsif: Bu o‘yinda o‘quvchilar video materiallarni ko‘radilar va undagi so‘z yoki iboralarni aniqlashga harakat qilishadi. Masalan, o‘quvchilar video orqali ko‘rsatilgan predmetlar yoki voqealar haqida savollarga javob berishlari kerak. Afzalliklari: Kontekstda o‘rganish: O‘quvchilar yangi so‘zlarni ularning kontekstida ko‘rishadi, bu esa so‘zlarni yodlashni osonlashtiradi. Vizual va eshitish ko‘nikmalari: Video materiallar yordamida o‘quvchilar vizual va eshitish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Ular ko‘rganlarini eslab qolishlari osonlashadi. Interaktivlik: O‘yin interaktiv bo‘lgani uchun o‘quvchilar faol ishtirok etadilar, bu esa darsni qiziqarli qiladi.

2. “Eshit va javob ber”: Radiodan eshitilgan jummalarga javob berish orqali muloqot ko‘nikmasi rivojlantiriladi. Tavsif: Bu o‘yinda o‘quvchilarga audio materiallar (masalan, intervyular, podkastlar) tinglashga beriladi va ular ushbu materiallar asosida savollarga javob berishlari kerak. Afzalliklari: Aktiv tinglash: O‘quvchilar faqat tinglash bilan cheklanmay, balki materialdan muhim ma’lumotlarni ajratib olishga harakat qiladilar. Real hayotga tayyorgarlik: Eshitish orqali o‘rganish, o‘quvchilarni real hayotdagi vaziyatlarga tayyorlaydi, masalan, intervyu olish yoki muloqot qilishda. Tilni rivojlantirish: O‘quvchilar turli aksentlar va talaffuzlarni eshitishadi, bu esa ularning til ko‘nikmalarini yaxshilaydi.

3. “Qiziqarli xabarlarni top”: O‘quvchilar ijtimoiy tarmoqlarda til bilan bog‘liq qiziqarli xabarlarni topib, ularni darsda taqdim qilishadi. Tavsif: O‘quvchilar internetda yoki boshqa manbalarda qiziqarli xabarlar yoki maqolalarni topib, ularni taqdim etishlari kerak. Afzalliklari: Mustaqil o‘rganish: O‘quvchilar o‘z qiziqishlariga mos keladigan materiallarni topish orqali mustaqil ravishda o‘rganadilar. Fikrlarni ifoda etish: Taqdimot qilish jarayonida o‘quvchilar o‘z fikrlarini aniq va ravon ifoda etishni o‘rganadilar. Ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat: Zamonaviy OAV materiallari orqali o‘quvchilar ijtimoiy tarmoqlarda faol bo‘lishni va zamonaviy tilni o‘rganishni davom ettiradilar.

OAVning ijobiy tomonlari: Tilni real hayotda qo‘llashga imkon beradi. O‘quvchilarni motivatsiya qiladi. Turli aksent va talaffuzlar bilan tanishtiradi. OAV orqali o‘quvchilar tilni amalda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Masalan, filmlar, seriallar yoki yangiliklar orqali ular tilni qanday ishlatilishini ko‘radilar. Motivatsiya: Zamonaviy OAV materiallari (masalan, video, audio) o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi. Qiziqarli va zamonaviy kontent orqali darslarga bo‘lgan motivatsiyalarini

kuchaytiradi. Turli aksentlar va talaffuzlar: OAV orqali turli tillarda va aksentlarda muloqot qilish imkoniyati mavjud bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning talaffuzini yaxshilaydi va ularni turli madaniyatlar bilan tanishtiradi.

OAVning Salbiy tomonlari: Noto'g'ri kontentdan foydalanish xavfi. Internetga qaramlikni kuchaytirishi mumkin. Qisqa muddatli diqqatni jalb qiladi, ammo chuqur o'rganishga hissa qo'shmasligi mumkin. Internetda mavjud bo'lgan noto'g'ri yoki noaniq ma'lumotlar o'quvchilarni chalg'itishi mumkin. Shuning uchun, ma'lumot manbalarini tanlashda ehtiyotkorlik zarur. Qisqa muddatli diqqat: OAV materiallari ko'pincha qisqa muddatli diqqatni jalb qiladi, ammo chuqur o'rganishga hissa qo'shmasligi ehtimoli mavjud. O'quvchilar tez-tez yangilanadigan kontentga odatlanib qolishlari mumkin.

Xulosa, Ommaviy axborot vositalari til o'rganishda innovatsion vosita sifatida keng imkoniyatlarni taklif qiladi. Ammo ulardan samarali foydalanish uchun to'g'ri tanlov qilish, nazoratni ta'minlash va texnologik ta'minotni yaxshilash zarur. Ijobiy va salbiy tomonlarni hisobga olib, OAV yordamida til o'rganishni qiziqarli va samarali qilish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva, S. (2014). O'quv jarayonida multimedia texnologiyalarining ro'li. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Buckingham, L. (2020). Social Media and Second Language Learning. Palgrave Macmillan.
3. Crystal, D. (2006). Language and the Internet. Cambridge University Press.
4. Ergasheva, D. (2015). Ingliz tilini o'rgatishda kommunikativ metodlar. Toshkent: O'qituvchi.
5. Mamatqulov, M. (2010). Til o'rgatishda interfaol metodlarning ahamiyati. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
6. O'Keeffe, A., Clancy, B., & Adolphs, S. (2011). Introducing Pragmatics in Use. Routledge.
7. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
8. Shamsiyeva, N. (2012). O'quv jarayonida texnologiya va o'yinlar yordamida ingliz tili o'rgatish. Toshkent: Science and education.
9. Sulonov, R. (2017). Ommaviy axborot vositalari va ta'limdagi innovatsiyalar. Tashkent: Universitet nashr.
10. Warschauer, M., & Kern, R. (2000). Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice. Cambridge University Press.